

Tēma: Latvijas Republikas neatkarības atjaunošana (1 vai 2 stundas)

Mērķis: Organizēt mācību procesu tā, lai skolēni iegūtu zināšanas un izpratni par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas norisi, veicināt prasmju attīstību, veidot attieksmi par notikušajiem procesiem.

Stunda	Apakštēma/ laiks	Uzdevumi	Sagaidāmie rezultāti	Jēdzieni	paņēmieni un Metodes	Pārbaudes formas (ja ir)	Mājas uzdevumi
1.	Valsts neatkarības atjaunošana/ 1 stunda	Apgūt zināšanas par tēmu; attīstīt prasmes vēstures avotu analīzē; veidot attieksmi par vēsturisko procesu.	<i>Zināšanas</i> – par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas norisi. <i>Prasmes</i> – vēstures avotu analīzē un pētniecībā. <i>Attieksme</i> – par Latvijas valstiskumu.	Atmoda Nevardarbīga pretošanās Kontinuitāte	Skolotāja lekcija ar prezentāciju, jautājumi – atbildes, vēstures avotu analīze	Darba lapu „Darbs ar avotu” izpildi nodarbībā var vērtēt ar <i>iesk./nieesk.</i>	Ja darba lapas netiek aizpildītas nodarbībā, tās, izmantojot skolotāja prezentāciju un ieteikto literatūru, var aizpildīt mājās. Ja tēmai divas nodarbības, tad skolēniem uzdod sagatavot prezentāciju par pētījumu.
2.	Valsts neatkarības atjaunošana/ 1 stunda	Nostiprināt zināšanas par tēmu; attīstīt prasmes vēstures avotu analīzē, intervēšanā, pētnieciskajā darbā, prezentēšanā; veidot attieksmi par vēsturisko procesu.	<i>Zināšanas</i> – par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas norisi. <i>Prasmes</i> – vēstures avotu analīzē, intervēšanā, pētniecībā, tēmas prezentēšanā. <i>Attieksme</i> – par Latvijas valstiskumu.	Dziesmotā revolūcija	Skolēnu pētījumu prezentēšana	Prezentācijas vērtēšana var notikt ballēs, ietverot ne tikai skolotāja, bet arī skolēnu vērtējumu, pašvērtējumu.	Nav

II. Ieteikumi skolotājam (izstrādāto Darba lapu izmantošanas iespējas)

Darbs ar tekstu. Darba lapas mērķis – palīdzēt skolēniem sekot līdzi skolotāja stāstījumam tēmas prezentācijas gaitā, akcentēt būtiskāko. Darba lapa netiek vērtēta un skolēni var veidot savas piezīmes. To skolēni saņem stundas sākumā un aizpilda, sekojot līdzi skolotāja lekcijai ar prezentāciju. Pirmajā uzdevumā skolēni paskaidro jēdzienus, otrajā uzdevumā – aizpilda tabulu par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanas norises posmiem, trešajā uzdevumā – paskaidro atsevišķu personību saistību ar notikumiem. Skolēni šo lapu var papildināt, precizēt mājās, apgūstot stundas tēmu.

Darbs ar avotu. Darba lapas mērķis – attīstīt prasmes vēstures avotu analīzē. Materiāls sastāv no avota A, avota B un 4 uzdevumiem. Skolēniem jāprot noteikt avota veidu, tā objektivitāti, jāveic avota satura analīzi, jāizdara secinājumi, procesa vērtējums, jāpauž sava attieksme. Darba lapas skolēni var aizpildīt pēc teorētiskā materiāla apguves. Ja darba lapas netiek aizpildītas nodarbībā, tās, izmantojot skolotāja prezentāciju un ieteikto literatūru, var aizpildīt mājās. Darba lapas skolotājs var izmantot, gatavojot pārbaudes darbu par tēmu.

Pētījums. Mērķis – attīstīt skolēnos vēstures avotu analīzes, pētnieciskā darba, prezentēšanas prasmes. Materiāls izmantojams, ja tēmas apguvei paredzētas 2 stundas. Skolēniem jāpamato, kāpēc Trešās atmodas laiku sauc arī par Dziesmoto revolūciju. Pētījumu skolēni veic patstāvīgi kā mājas darbu un stundā prezentē rezultātus. Pirmajā, otrajā uzdevumā skolēni veic dziesmas kā vēstures avota analīzi, trešajā uzdevumā skolēni apgūst intervēšanas prasmes. Ceturto uzdevumu skolēni sagatavo, izmantojot gan mācību stundā iegūtās zināšanas, gan avotu analīzes prasmes, gan notikumu laikabiedru atmiņu analīzi. Var izmantot arī ieteikto papildliteratūru. Prezentācijas vērtēšana var notikt ballēs, ietverot ne tikai skolotāja, bet arī skolēnu vērtējumu, pašvērtējumu. Pētījumu skolēni var veikt individuāli vai grupās.

III. Uzdevumu atbildes

Skatīt: 1. pielikumu „3atmoda-darbs_ar_tekstu-skolotaju_materials”
2. pielikumu „3atmoda_papildus_uzd-skolotaju_materials”

IV. Jēdzienu vārdnīca

Atmoda – nacionāla kustība; vēsturiski pastāvējušas 3 atmodas. Atmoda ir tautas aktivitātes cīņā par valstiskumu un neatkarību. Pirmā atmoda 19. gs. 60. – 70. gadi, jaunlatviešu kustība. Otrā atmoda 1915. - 1919. g. - Latvijas valsts nodibināšana pēc 1. pasaules kara. Trešā atmoda 1986. – 1993. g. - Latvijas valsts neatkarības atjaunošana.

Kontinuitāte – nepārtrauktība, savstarpēja saistība. Atjaunotā Latvijas Republika ir pirmskara valsts tiešs turpinājums.

Nevardarbīga pretošanās – indivīda, cilvēku grupas vai veselas tautas cīņa par savām tiesībām un likumiskajām interesēm, izmantojot psiholoģiskus, sociālus, ekonomiskus, politiskus un citus nemilitāra rakstura ieročus. Raksturīga cīņā par Latvijas Republikas neatkarības atjaunošanu Trešās atmodas laikā.skolotāju_materials

Dziesmotā revolūcija - patriotisku, nacionālu, iepriekš aizliegtu un tautā populāru dziesmu dziedāšana masu pasākumos Trešās atmodas laikā.

Darbs ar avotu

1. darba lapa – Latvijas Tautas frontes darbība

1) Izlasi avotus:

Avots A

Viesturs Vasilis

Mēs bijām vajadzīgi Latvijai

[..] Un tā 1988. gada vasarā sāku meklēt domubiedrus, jo Tautas frontes gars jau virmoja.

[..] Nodibinājām arī savu atbalsta grupu, kurā sākotnēji pieteicās apmēram 25 cilvēki. Ar to arī sākās mūsu darbība. Tiku ievēlēts par Tautas frontes dibināšanas kongresa delegātu. Bet pirms kongresa bija lielā tautas manifestācija Mežaparkā. Pirmo reizi dzīvē sajutu, ka mēs ko varam, bija ļoti liela vienotības sajūta.

LTF dibināšanas kongress palicis atmiņā galvenokārt ar to, ka bija iespēja tikties ar daudziem Latvijā slaveniem cilvēkiem, dzirdēt viņu domas, aprunāties. Viss notika ļoti emocionāli, divās dienās pieņēmām LTF statūtus, programmu, dažādas rezolūcijas. Šie dokumenti man ir saglabājušies. Tagad, pēc gadiem to visu pārdomājot un pārlasot savas piezīmes, nācu pie secinājuma, ka LTF dibināšanas kongresā nekas netika runāts par Latvijas neatkarību. Tas viss nāca vēlāk.

Pēc kongresa dibinājām savu LTF grupu. [..] Piedalījāmies visās LTF rīkotajās akcijās, mītiņos, gājienos. Ziemassvētku laikā izvadājām LTF Liepājas nodaļas sarūpētās dāvanas vientuļajiem cilvēkiem. Regulāri sagaidījām autoostā savu frontes avīzi „Atmoda”.

Otrais LTF kongress jau bija nosvērtāks, mierīgāks. Bija mazāk emociju, bet vairāk nopietna darba.

[..] Joprojām piedalījāmies visos pilsētā rīkotajos pasākumos, gājām reidos pa pilsētas ekoloģiski bīstamajām vietām, vācām parakstus dažādu pasākumu, rezolūciju, likumu pieņemšanas atbalstam. Bija iegādāts savs karogs, bija sava simbolika.

[..] Tagad satiekot vienu otru no *vecās frontes gvardes*, kā mēs jokojot cits citu saucam, man bieži uzdod jautājumu – ja būtu nepieciešams, vai tu to visu darītu vēlreiz? Atbilde ir viennozīmīga – JĀ! Tautas fronte man deva daudz ko: gan māku strādāt ar cilvēkiem, gan interesantas tikšanās, arī strīdus, apziņu, ka tava patiesība nav vienīgā, māku uzklaut cilvēkus. Bet galvenais – pārlicību, ka mēs bijām vajadzīgi Latvijai. Tas bija mūsu laiks, un mēs bijām savā laikā. Kad paskatos LTF kongresa materiālus, redzu ļoti daudzus arī tagad pazīstamus cilvēkus. Reiz viņi visi bija tautfrontieši, bet tagad ir sadalījušies desmitiem dažādās partijās. Bet tas jau ir cits stāsts.

Atmiņas nākotnei. LTF Liepājas nodaļai – 10. – Rīga: Zvaigzne ABC, 1998.,- 75.-78. lpp.

Avots B

Par Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongresu

[Padomju Jaunatne.- 1988.- 11.okt.]

8. un 9. oktobrī Rīgā, Latvijas Komunistiskās partijas CK Politiskās izglītības namā strādāja Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongress. Tas noritēja vislielākās atklātības atmosfērā – darba gaita tika translēta pa televīziju un radio. Pie Politiskās izglītības nama bija uzstādīti skaļruņi un tika izkārti visi svarīgākie dokumenti. Tāda pati atklātība, ieinteresētības un dzīvas emocionalitātes gaisotne valdīja arī sēžu zālē: plaši tika izmantoti brīvie mikrofoni, ikvienam delegātam tika dota iespēja izteikt savas domas, priekšlikumus vai labojumus. Karsta atmosfēra valdīja arī Minihaidparkā – mazajā zālē, kur varbūt bija mazāk klausītāju, bet tikpat dedzīgi kā lielajā zālē tika runāts par sasāpējušām sociālajām problēmām.

Uz notiekošo aktīvi reaģēja arī republikas iedzīvotāji. Kongress saņēma dedzīgus apsveikumus, sekmīga darba vēlējumus, ziedus, naudas ziedojumus un dāvanas, tāpat arī vēstules un telegrammas ar asiem iebildumiem pret dažiem kongresā izteiktajiem viedokļiem. Tika izteiktas arī bažas, pat brīdinājumi par provokatoriem, kuru mērķis ir radīt konfrontāciju delegātu vidū un ievadīt kongresa darbu bīstamā gultnē.

[..] Ar Tautas fronti tiek saistītas lielas nākotnes cerības. [..] Izskanēja doma, ka jāiet uz priekšu platā, drošā solī, apzinoties milzīgo atbildību, taču neskatoties bailīgi apkārt: ka tikai kāds kaut ko nepārprot. Runāt pilnā balsī – tas ir drošākais un tuvākais ceļš uz tikumību, apskaidrību, atgriešanos pie likuma, uz tiesiskas valsts izveidošanu. Tieši tas arī stiprinās ticību nākotnei, pārliecību, ka mūsu liktenis ir mūsu pašu rokās. Un visiem jāapzinās, ka tā jārikojas jau šodien, jo rīt var izrādīties par vēlu.

Ar lielu pārliecību tika izteikta doma: nebūtu saprātīgi aprobežoties tikai ar savām problēmām, nebūtu pareizi darboties nošķirti, ir jādomā par visu mūsu zemi, par visām mūsu valsts tautām, jākonsolidē spēki cīņā par atjaunotni – tas ir vissvarīgākais uzdevums.

1988. Pārbūves gaita Latvijā. – Rīga: Zinātne, 1990.,- 18.-20. lpp.

2) Atbildi uz jautājumiem!

1. Salīdzini avotu A un avotu B:

1.1. Kāda veida ir

avots A *atmiņas*

avots B *laikraksta publikācija*

1.2. Avota rašanās laika ietekme uz tā objektivitāti

avots A *publicēts 1998. gadā, tas ir 10 gadus pēc notikušā*

avots B *publicēts 1988. gadā, kad notika Latvijas Tautas frontes dibināšanas kongress; objektīvāks ir avots, kas tapis notikumu laikā*

2. Kā tiek raksturota Latvijas Tautas frontes (LTF) dibināšanas gaisotne?

Gaisotne ir emocionāli pacilājoša, kurai līdzī seko visa tauta. Notiekošais tiek translēts televīzijā un radio, kongress saņem vēstules, apsveikumus, ziedojumus, tauta izsaka atbalstu notiekošajam.

Pamato ar 5 atslēgas vārdiem, kā tā atbilst Trešās atmodas laika būtībai!

Atbildēs var būt varianti, piemēram, tautas līdzdalība, emocionāls pacēlums, tautas un līderu vienotība, atbalsts tiesiskai valstij, neatkarība.

3. Kādu lomu prognozē LTF Trešās atmodas laika notikumos (avots B)?

Ar LTF izveidošanu saista lielas nākotnes cerības, aicina droši cīnīties tālāk, uzsver, ka tautas liktenis ir pašu rokās, aicina uz cīņu par tiesisku valsti.

Kādus pasākumus veica tautfrontieši (avots A)?

Iedalījās LTF rīkotajās akcijās, mītiņos, gājienos, vāca parakstus dažādu pasākumu, rezolūciju, likumu pieņemšanas atbalstam, Ziemassvētkos sarūpēja dāvanas vientuļiem veciem cilvēkiem. Bija savs karogs, lasīja LTF avīzi „Atmoda”.

4. LTF nozīme Trešās atmodas laika notikumos:

Viedoklis avotā A

Darbošanās LTF tās dalībniekiem un atbalstītājiem deva apziņu, ka viņi ir vajadzīgi Latvijai. Bija iespēja iepazīties ar interesantiem cilvēkiem, uz klausīt dažādus viedokļus. No LTF rindām izauga daudzi vēlāk pazīstami politiskie darbinieki.

Tavs viedoklis

Atbildēs var būt dažādas:

Pētījums

2. darba lapa – „Dziesmotā revolūcija”

Pamato, kāpēc Trešās atmodas laiku sauc par „Dziesmoto revolūciju”!

1. Paskaidro Latvijas Tautas frontes himnas „Pie pleca plecs” satura saistību ar vēsturisko laika posmu!

Mūzikas autors: **Imants Kalniņš**

Vārdu autors: **O. Gūtmanis**

Pie pleca plecs kā ierindnieki,
Vēl tikko saukti zaldātos.
Vēl tikko svīdis auseklītis,
Un debess saules lēktā most.
Vēl tikko ierakušies esam
Līdz saknēm tēvu zemītē,
Un karogu pār mūsu galvām
Vēl tikko atrotījies vējš.

Aiz mums jau rāvā tīrelpurvi
Un nāves salas, piektais gads.
Tik daudz jau asiņu un dubļu,
Kur kaujas sauciens slīcināts.
Aiz mums jau karakāvu blāzmās
Reiz liesmojušais debesjums.
Aiz mums jau dzeloņstiepļu žogi
Un mūžīgs sasalums.

Pie pleca plecs ar īstiem brāļiem,
Bez elkoņiem - pie pleca plecs.
Pie pleca plecs ar ģenerāļiem,
Kas skaidri kaujas lauku redz,
Kur cīnās atjaunotie pulki,
Kur izšķirošā kauja dun,
Kur cīnījušies mūsu senči,
Un tagad jācīnās ir mums.

<http://www.dziesmas.lv/d/3898>

Masu pasākumos Trešās atmodas laikā piedalījās lielas ļaužu masas, tika dziedātas dziesmas, plīvoja sarkanbaltsarkanais karogs.

Trešās atmodas laikā tauta bija vienota, bija gatava cīnīties par Latvijas valsts neatkarības atjaunošanu. Vēsturiskā pagātne ir iedvesmojoša, pagātnes karavīri ir kopā ar pašreizējiem cīnītājiem. Ir atjaunots karogs, bet cīņa vēl priekšā.

2. Iepazīsti, kādas vēl dziesmas tauta dziedāja Trešās atmodas laikā!

3. Veic interviju ar cilvēkiem – Trešās atmodas laikabiedriem

4. Sagatavo prezentāciju, izmantojot iegūto informāciju!

2., 3., 4. uzdevums - skolēnu individuālais darbs

Darbs ar tekstu

Sekojoši līdzi tēmai, veic sekojošas piezīmes!

1. Paskaidro:

Atmoda ir *tautas aktivitātes cīņā par valstiskumu un neatkarību*

Pirmā atmoda notika *19. gs. 60. – 70. gadi, jaunlatviešu kustība*

Otrā atmoda notika *1915. - 1919. g. Latvijas valsts nodibināšana pēc 1. pasaules kara*

Trešā atmoda notika *1986. – 1993. g. Latvijas valsts neatkarības atjaunošana*

Trešās atmodas cēloņi:

1. Baltijas valstu okupācija, represijas, PSRS karaspēka izvietošana, rusifikācija, sociālistiskās industrializācijas sekas – migrācija. 2. M. Gorbačova atklātuma un pārbūves politika. 3. Starptautiskie faktori, piemēram, ASV neatzina Baltijas valstu pievienošanu PSRS.

Kontinuitāte nozīmē *tiesiskā nepārtrauktība, LR ir pirmskara republikas tiešs turpinājums.*

2. Aizpildi tabulu par Trešo atmodu:

Posms	Norises laiks	Nozīmīgākie notikumi
1.	1986. – 1988.	<i>Lēna tautas masu politizācija no nelielām grupām līdz vispārējai nacionālai kustībai (Helsinki 86, VAK, LNNK)</i>
2.	1988. – 1990.	<i>Nacionālās simbolikas atdzimšana, radošās inteliģences organizācijas – kustības centri. LTF dibināšana. Baltijas ceļš. Antireformisko spēku aktivizēšanās.</i>
3.	1990. maijs – 1991. augusts	<i>4. maija Neatkarības deklarācija. Konfrontācija starp latviešu nacionālo kustību un padomju režīma piekritējiem. I. Godmaņa valdība. Barikādes.</i>
4.	1991. augusts – 1993. 6. jūlijs	<i>Latvija kļūst par starptautiski atzītu neatkarīgu valsti. Iezīmējas problēmas. Posms beidzas ar 5. Saeimas ievēlšanu.</i>

Secinājumi: *Skolēni pamato ar saviem argumentiem Latvijas valstiskās neatkarības atjaunošanas nozīmīgumu*

3. Paskaidro, kas ir šīs personības:

Personība	Saistība ar Trešo atmodu
Jānis Stradiņš	<i>Zinātnieks, aktīvs radošās inteliģences viedokļa paudzētājs masu pasākumos, pamato jēdzienu „Atmoda”.</i>
Dainis Īvāns	<i>LTF vadītājs.</i>
Ivars Godmanis	<i>Pirmās atjaunotās Latvijas Republikas valdības vadītājs.</i>
Alfrēds Rubiks	<i>Cīnītājs pret neatkarīgas Latvijas atjaunošanu, komunist.</i>